

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 21/2005 vp

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2004

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä kesäkuuta 2005 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksen 2004 (K 8/2005 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- pankkivaltuuston puheenjohtaja, kansanedustaja Olavi Ala-Nissilä
- lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen, valtiovarainministeriö
- johtokunnan puheenjohtaja Erkki Liikanen, Suomen Pankki
- johtaja Kaarlo Jännäri, Rahoitustarkastus
- yksikön johtaja Heikki Alanen, Nordea Pankki Suomi Oyj
- tarkastusjohtaja Markku Niinikoski, Osuuspankkikeskus Osk

- riskienhallintajohtaja Petri Viertiö, Sampo Pankki Oyj
- tutkimusprofessori, pankkivaltuuston neuvonantaja Jaakko Kiander.

Vierailu Euroopan keskuspankissa

Talousvaliokunnan valtuuskunta vieraili 20.10.2005 Euroopan keskuspankissa, Frankfurtissa. Valtuuskunta tapasi keskuspankin pääjohtajan Jean-Claude Trichet'n, varapääjohtaja Lucas Papademos'n ja johtokunnan jäsenet Otmar Issingin, Gertrude Tumpel-Gugerellin ja José Manuel González-Páramon, ja kävi keskusteluja heidän kanssaan. Lisäksi valtuuskunta kuuli esitykset rahapolitiikan strategioista, rahamarkkina-, valuutta- ja investointioperaatioista eurojärjestelmässä sekä ajankohtaista setelien liikkeeseenlaskusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta toteaa, että kertomus on päivätty 30.3.2005. Se ilmoitettiin saapuneeksi täysistunnossa 31.5.2005 ja lähetettiin talousvaliokuntaan 2.6.2005.

Pankkivaltuuston kertomuksessa selostetaan Euroopan keskuspankin rahapolitiikkaa ja euroalueen taloutta sekä Suomen taloutta vuonna 2004. Lisäksi kertomuksessa esitellään Suomen Pankin toimintaa, hallintoa ja tilinpäätös, pank-

kivaltuuston käsittelemiä asioita sekä Rahoitustarkastuksen toimintaa.

Talousvaliokunta kiinnittää erityistä huomiota kotitalouksien velkaantuneisuuden, erityisesti asuntolainoituksen kasvuun ja siitä aiheutuviin riskeihin.

Rahoitusmarkkinoiden tila

Pankkivaltuuston kertomuksessa todetaan, että Rahoitustarkastus on arvioinut vuosikertomuksessaan Suomen rahoitusmarkkinoiden tilan py-

syneen hyvänä ja varsin vakaana vuonna 2004. Pankkivaltuusto on yhtynyt Rahoitustarkastuksen näkemykseen, mutta samalla valtuusto on kiinnittänyt huomiota niihin velallisille ja koko kansantaloudelle aiheutuviin riskeihin, joita nopeaan lainakannan kasvuun liittyy.

Suomen Pankki on julkaissut lokakuussa 2005 Euro & talous -lehden laajan erikoisnumeron rahoitusjärjestelmän vakaudesta. Vakausjulkaisullaan Suomen Pankki seuraa kansainvälistä kehitystä ja esittää aiempaa perusteellisempia arvioita rahoitusjärjestelmän tilasta ja kehitysnäkymistä. Julkaisussa todetaan, että Suomen rahoitusjärjestelmä on toiminut vakaasti ja luotettavasti vuonna 2005. Lyhyen aikavälin riskit koskevat kansainvälisen rahoitusjärjestelmän tasapaino-ongelmia sekä sitä, välittyvätkö näistä mahdollisesti aiheutuvien häiriöiden vaikutukset Suomeen. Pitkän aikavälin riskit liittyvät rahoitussektorin jatkuvaan rakennemuutokseen sekä sääntelyn ja valvonnan toimivuuteen yhä globaalimmassa toimintaympäristössä.

Talousvaliokunta voi yleisnäkemyksenä yhtyä toteamukseen Suomen rahoitusjärjestelmän vakaasta ja luotettavasta tilasta. Talousvaliokunta kiinnittää kuitenkin vakavaa huomiota asunto- luototuksen kasvaneisiin riskeihin. Rahoitustarkastus on selvittänyt kotitalousluottomarkkinoiden kilpailutilannetta ja riskejä. Erityisesti asuntoluototuksen riskit ovat lisääntyneet. Kiristynyt kilpailu on johtanut aiempaa löysempiin vakuusarvotuksiin sekä pitkiin, nykyisin yleisiin 21—30 vuoden laina-aikoihin ja alhaisiin korkomarginaaleihin, joista muun muassa viimeksi mainittuun vaikuttaa pankkien tuotteiden pake-tointi kokonaisuuksiksi. Rahoitustarkastuksen kyselyn mukaan velkaantuneisuus on keskittynyt nuorille ja keski-ikäisille. Suhteellisesti eniten asuntovelkaa on 25—35-vuotiailla laina-asiakkailta. Rahoitustarkastuksen kyselyn mukaan, joka kattoi noin 93 prosenttia asuntolainamarkkinoista, asuntolainakanta oli kesäkuussa 2005 noin 42 miljardia euroa.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että Rahoitustarkastus on valvonnassaan entistä tiukemmin kiinnittänyt rahoituslaitosten huomiota sitovien säännösten noudattamiseen asunto- ja kulu-

tusluottoja myönnettäessä sekä riskienhallintaan. Lainaehdot tulee muokata lainoituskehityksen mukaiseksi, ja luottopäätöksiä tehtäessä on perehdyttävä huolellisesti asiakkaan takaisinmaksukykyyn, jotta kotitalouksien ylivelkaantumisen vaara minimoidaan. Kotitalouksien tulee varautua myös korkojen nousuun.

Pankkipalvelujen saatavuus ja niiden hinnoittelu

Luottolaitoslaissa säädetään asiakkaan oikeudesta peruspankkipalveluihin. Rahoitustarkastuksesta annettuun lakiin lisätyn uuden säännöksen mukaan Rahoitustarkastuksen tulee seurata ja arvioida luottolaitosten tarjoamien pankkipalvelujen saatavuutta ja niiden hinnoittelua. Talousvaliokunta lausui mietinnössään TaVM 18/2004 vp, että Rahoitustarkastuksen tulee esittää käsityksensä siitä, miten pankkipalvelut, niiden saatavuus ja hinnoittelut ovat kehittyneet, ja siitä, onko Rahoitustarkastus ryhtynyt niiden johdosta joihinkin toimenpiteisiin.

Rahoitustarkastus on antanut pankkivaltuustolle peruspankkipalveluja koskevan selvityksensä. Rahoitustarkastuksen näkemyksen mukaan peruspankkipalvelujen saatavuudessa ja hinnoittelussa ei ole nähtävissä erityisiä ongelmia. Tulevaisuudessakaan palvelujen saatavuudelle ei ole nähtävissä uhkia, ja peruspankkipalvelujen hinnoittelu on kohtuullisella tasolla. Myös erityisryhmille, jotka eivät pysty käyttämään esimerkiksi verkkopankkipalveluja, on tarjolla konttorissa asioimisen sijasta palveluvaihtoehtoja (suoraveloitus, maksupalvelu), jotka ovat huomattavasti perinteisiä konttoriasiointeja edullisempia.

Talousvaliokunta pitää hyvänä Rahoitustarkastuksen suositusta pankeille sijoittaa palveluhinnastonsa saataville myös omille kotisivuilleen ja sitä, että se itse tiedottaa peruspankkipalveluista kotisivuillaan. Asiakkaiden huomio pyritään kiinnittämään siihen, mikä on asiakkaalle itselleen sopivin palveluvaihtoehto, ja siihen, olisiko asiakkaan mahdollista saada tarvitsemaansa palvelua edullisemmin joko toisesta pankista tai vaihtoehtoisena pankkipalveluna.

Rahoitus- ja vakuutusvalvonta

Viime aikoina on virinnyt keskustelua rahoitus- ja vakuutusvalvonnan keskittämisestä samaan viranomaiseen, kun pankki- ja vakuutustoimintaa harjoitetaan merkittävässä määrin samoissa finanssiryhmissä ja viime vuosina on tapahtunut maiden ja toimialojen rajat ylittäneitä fuusioita. Talousvaliokunta pitää asianmukaisena jatkaa keskustelua, voidaanko voimavarojen yhdistämisellä yksinkertaistaa ja tehostaa molempien toimialojen julkista valvontaa muun muassa riskien keskittymisen johdosta. Rahoitusmarkki-

noiden rakenne saattaa vielä merkittävästi muuttua EU:ssa tapahtuvan kehityksen seurauksena. Myös se saattaa johtaa valvontaviranomaisten toimintojen ja taloudellisen perustan uudelleen arviointiin.

Päätösehdotus

Talousvaliokunta ehdottaa,

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi pankkivaltuustolle.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäsen. Arto Bryggare /sd
Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd
Esko Kiviranta /kesk
Martti Korhonen /vas
Seppo Lahtela /kesk

Jere Lahti /kok
Klaus Pentti /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Martin Saarikangas /kok
Sari Sarkomaa /kok
Juhani Sjöblom /kok
Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.